

Posudek vedoucího diplomové práce

Bc. Kateřina Šmídová

Koronavirus v Africe: Nový fenomén

Téma předkládané diplomové práce považuji za velmi odvážné, neboť vzhledem k jeho aktuálnosti je nutné počítat s velmi omezenou zdrojovou základnou, která se nad to omezuje zpravidla na novinové články či vědecké studie zaměřené na onemocnění samotné, a ne až tak na jeho sociální, ekonomické či politické dopady a souvislosti. Domnívám se, že Bc. Šmídová se však s těmito omezeními popasovala velice dobře a předložila tak práci, která je kvalitním zmapováním průběhu první vlny onemocnění covid-19 v Africe, popisem vlivu onemocnění na tamější politickou situaci a jeho usouvztažení k ostatním nemocem pandemického charakteru či potenciálu.

Pro svůj výzkum si autorka zvolila zkoumané období šesti měsíců od prvního zmapovaného případu v Africe po první opadnutí „první vlny“ v srpnu 2020, což jen podtrhuje aktuálnost tématu zmíněnou výše. S tím souvisí rovněž zmiňované omezení v podobě nedostatku odborné literatury, které se autorce dle mého soudu podařilo překonat, a to velmi podrobnou rešerší odborné literatury, statistických údajů a nad to také rozhovorem s prof. MUDr. Jiřím Beranem, CSc. – předním českým epidemiologem. I díky tomu se autorce podařilo překročit stín pouze popisné studie a pokusit se identifikovat kauzální mechanismy, které mají vliv na šíření nemoci.

Konkrétně tak činí v 5. kapitole (nazvané ne úplně inovativně „Rozbor dat“), ve které představuje upravený model predikující výskyt onemocnění ve společnosti, jenž vychází z modelu Fenollara a Mediannikova (2018 – *Emerging infectious diseases in Africa in the 21st century*) upraveného na základě konzultací s prof. Beranem. Z původních 12 sledovaných proměnných tak na základě logické argumentace odstraňuje čtyři víceméně konstantně působící proměnné a zkoumá tak osm faktorů – (1) demografie a chování člověka; (2) hospodářský/ekonomický rozvoj a využívání půdy; (3) mezinárodní cestování a obchod; (4) technologie a průmysl; (5) rozpis opatření v oblasti veřejného zdraví; (6) chudoba a sociální nerovnost; (7) válka a hladomor a (8) nedostatek politické vůle. Tyto faktory zkoumá na vzorku osmi států – konkrétně se jedná o JAR, Egypt, Nigérii, Maroko, Etiopii, Burundi, Tanzanii a Čad – první tři státy vykazovaly největší míru nákazy, poslední tři zase nejnižší.

Samotná analýza místy bohužel zcela nevyužívá potenciál práce a určitě by ji prospělo více času. Např. u faktoru „demografie a chování člověka“ autorka zmiňuje Burundi jako „méně zalidněný stát“, ačkoliv jej má v tabulce na téže straně uvedený (správně) jako 3. stát Afriky v denzitě obyvatel. Zajímavé by bylo vedle denzity zkoumat také míru urbanizace, protože i ta může sehrávat důležitou úlohu v šíření nemoci – JAR, resp. Nigérie má např. denzitu 46, resp. 232 obyv. na km² a míru urbanizace 67, resp. 51 %. Mnohem vyšší denzita v Nigérii tak může být částečně „kompenzována“ vyšší

mírou urbanizace v JAR, protože právě v prostředí měst se nákaza šíří nejrychleji. Rovněž u faktoru HDP či chudoby a nerovnosti si dokážu představit lepší zdroje dat, jako je např. Human Development Index či Mo Ibrahim index, ale tím neříkám, že by autorčina volba byla nutně chybou – jen bych ocenil větší diskusi nad výběrem a problematičností dat.

Na základě analýzy dochází autorka k závěru, že klíčovými faktory pro šíření covid-19 bylo (1) mezinárodní cestování a obchod, (2) průmysl a technologie, (3) chudoba a sociální nerovnost, (4) válka (konflikty) a sociální nerovnost a (5) nedostatek politické vůle. A naopak, covid-19 se nejméně šířil ve státech s minimální úrovní cestovního ruchu a menší mírou rozvoje průmyslu a technologií.

Autorka se rovněž ve svém výzkumu snaží usouvztažnit covid-19 k dalším hojně rozšířeným chorobám, jímž Afrika čelí – proto se zabývá také ebolou, malárií, HIV/AIDS a tuberkulózou. Ačkoliv chápu autorčiny pohnutky zasadit covid-19 do kontextu ostatních onemocnění a zdají se mi správné, při čtení práce jsem se nemohl zbavit dojmu, že 4. kapitola, jež o nich pojednává, představuje jistou „dějovou odbočku“, která může působit rušivým dojmem. Na druhou stranu považuji zdůraznění toho, že Afrika čelí mnoha velmi závažných chorobám současně a že možná i proto se v ní onemocnění covid-19 nedostávalo takové pozornosti za velmi důležité.

Po formální stránce považuji práci za zdařilou, byť se v ní nějaké drobné nedostatky stylistického či gramatického rázu najdou, je velmi čtivá a celkově dobře napsaná. Textu by dle mého názoru prospělo více tabulek a ideálně pak takových, které by byly vícerozměrné, tj. srovnávaly situaci ve zkoumaných státech hned v několika faktorech. Ale je mi jasné, že to je spíše věcí vkusu čtenáře než objektivním nedostatkem.

S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že celkově považuji předpokládanou práci za kvalitní a rozhodně ji **doporučuji k obhajobě.**

V Českém Meziříčí 17. 1. 2021

Mgr. Jan Prouza, Ph.D.